

14

В Україні з'являються комплекси молочного скотарства, які відповідають найвищим європейським стандартам

15

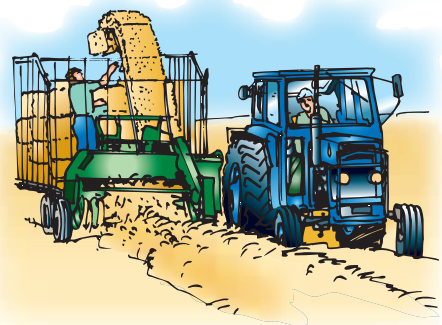
Ми маємо всі можливості для нарощування обсягів виробництва ягнятини та баранини. Чому ж занепадає вівчарство?

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

СПЕЦІАЛЬНИЙ ВИПУСК

АГРО

ЧЕТВЕР, 28 ЛИПНЯ 2011 РОКУ

№2

ПРЯМА МОВА

МИКОЛА АЗАРОВ:

Прем'єр-міністр України про необхідність створити максимальні запаси зерна

«Кожна погожа година зранку до ночі має бути використана для збору врожаю»

За два роки в селах запрацює Інтернет-торгівля

ІННОВАЦІЯ. Реформування агросектору передбачає запровадження інформаційних технологій у сільських місцевостях. «Сьогодні Мінагропрод проводить велику нараду з президією Асоціації сільських і селищних рад, де презентуватиме програму Інтернет-торгівлі. Вона дасть змогу за два роки зв'язати всі села в єдине інформаційне коло, аби сільський голова міг донести громаді, чого і скільки потрібно буде споживачу у наступному маркетинговому році, особливо овочів і фруктів», — повідомив очільник аграрного відомства Микола Присяжнюк.

За його словами, сьогодні селяни використовують як городи 3,5 млн га землі сільгосппризначення, на яких вирощують близько 7,16 млн тонн овочевої продукції (це 90% від загального обсягу виробництва городини в Україні). Решту 10%, або 0,96 млн тонн вирощують сільгосппідприємства.

«Ріст експорту — це ще один сигнал для нарощування виробництва продукції овочівництва», — наголосив він, додавши, що за останній рік Україна суттєво його наростила. Зокрема, за три місяці 2011 р., за даними Держмитслужби, вивезено за кордон 195 тис. тонн городини на \$121,1 млн.

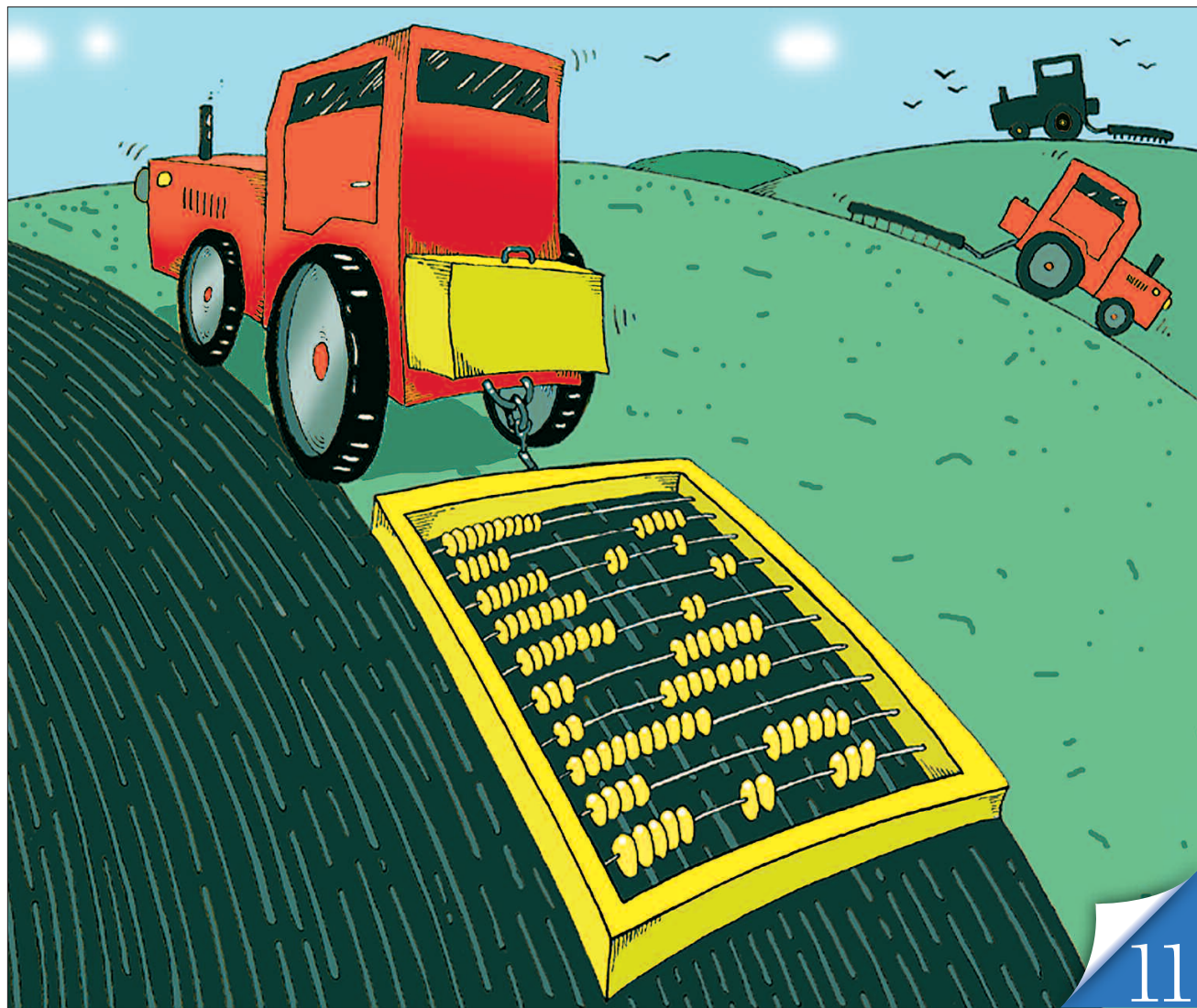
ЦИФРА

47

МЛН ТОНН

становитиме урожай зернових у цьому році (за прогнозами)

Щоб ринок не став базаром

Малюнок Ігоря ЛУК'ЯНЧЕНКА

11

ПЕРСПЕКТИВА. Аби не було соціальних та економічних потрясінь у зв'язку з відкриттям ринку землі сільгосппризначення, експерти радять вводити реформу поетапно

Гра на межі фолу

ПРОГНОЗ. Ціна на зернові у світі впала на 25–30%.

Експерти радять аграріям притримати збіжжя до її підйому восени

Галина ІЩЕНКО,
«Урядовий кур'єр»

За словами гендиректора ТОВ «Укрзернопром Агро» Євгена Ленга, погодні умови, зокрема тривала засуха у червні та затяжні опади з вітрами, зливами та градом у липні негативно вплинуть на обсяги та якість озимої пшениці та ячменю. Так, втратимо 10–17%

урожаю та на 25% погіршиться його якість. Уже сьогодні в деяких районах зерно проросло в колосі, десять полягли посіви тощо. Відтак матимемо 70% фуражу та лише 30% продовольчої пшениці, із сумом констатує підприємець. При цьому найбільше постраждають центральні і традиційні для зерновиробництва області, у яких випало опадів удвічі-

втричі більше за місячну норму.

За його словами, єдину надію аграрії нині покладають на ярі культури, які були у ранній стадії росту під час дощів, а отже набрали сили і можуть дати врожай більший, ніж торік. Зокрема, за прогнозами Є. Ленга, врожайність сої може зрости на 10%, кукурудзи — 15–20%, соняшнику (гібридних сортів) —

15%. Загалом аграрії зберуть 43–44 млн т, або на 5–7% більше, ніж торік, якщо, звичайно, не буде серпневої засухи, підсумував він. А загроза така є, бо не може випасти стільки опадів просто так, каже Є. Ленг. Боятися аграрії й осінньої засухи під час посівної, а також безсніжної холодної зими, за якої можуть виникнути проблеми з перезимівлею озимих.

Директор департаменту розвитку аграрних ринків Мінагропроду Сергій Кваша і аналітик зернового ринку ІА «АПК-Інформ» Анастасія Івасенко майже одноставні в оцінках урожаю-2011 — 45,1 і 44,8 млн т, але розійшлися в оцінках загальної пропозиції — 52,3 і 49 млн т (відповідно) і експортного потенціалу — 20 і 18,4 млн т.

12

ЖНИВА — 2011

Ранні зернові — на фініші

У ПОЛІ. Аграрії завершують збір ранніх зернових і зернобобових, готуючись до посіву озимих врожаю 2012 року

Галина ПЩЕНКО,
Наталія ЗВОРИГІНА,
«Урядовий кур'єр»

В Україні зібрано 26,3 млн тонн ранніх зернових і зернобобових з 8,9 млн га (або 78% плану). Про це «УК» повідомили у прес-службі Мінагропроду за оперативними даними з регіонів.

Якщо у зоні Степу аграрії вже завершують збір ранньої зернової групи (16,6 млн тонн з 5,8 млн га, або 94% від плану), то у Лісостепу (7,8 млн тонн з 2,4 млн га, або 64%) і Поліссі (1,9 млн тонн з 667 тис. га, або 48%) — на півшляху. Як зазначають у прес-службі, швидше упоратись із завданням не дають часті дощі у центральних та північно-західних регіонах. Разом з тим, 25 липня обмолочено близько 330 тис. га і зібрано 1,1 млн тонн збіжжя.

При цьому найбільш урожайними стали Одещина — 2,5 млн тонн з 927 тис. га, Миколаївщина та Херсонщина — по 2,2 млн тонн з 799 і 700 тис. га від-

повідно, Запоріжжя — 2 млн тонн з 750 тис. га, АР Крим — 1,8 млн тонн з 562 тис. га. Ще по 1 млн тонн зерна дали 8 інших областей.

Урожайність раннього збіжжя склала в середньому по Україні 29,4 ц/га, що на 5,2 ц/га більше, ніж торік, а у Хмель-

ницькій, Вінницькій і Тернопільській областях ці показники найвищі — 40,9; 40,4 і 36,7 ц/га відповідно.

За даними Мінагропроду, наразі зібрано пшениці (озимої та ярої) 18,5 млн т (83%), ячменю (озимого і ярого) — 7,1 млн т (76%), гороху — 335 тис. тонн

(89%), жита — 275 тис. т (47%), ріпаку — 1,2 млн т (84%).

За даними державних хлібних інспекцій АР Крим і областей, 25 липня на сертифіковані зернові склади уже надійшло 4,705 млн т зерна, у тому числі: пшениці — 2,733 млн т, ячменю — 1,177

ДОВІДКА «УК»

Як уже повідомляв «УК», нещодавно Мінагропрод змінив прогнози урожаю-2011 у бік збільшення його обсягів з 45 до 47–48 млн тонн (39,3 млн т — у 2010), а експорту — з 19–20 до 23 млн т (12,1 млн у минулому маркетинговому році).

млн т, гороху — 46,1 тис. т, жита — 11,6 тис. тонн. При цьому із 2,733 млн т

пшениці 1 класу лише 8,5 тис. тонн (0,3%); 2-го — 498,1 тис. т (18,2%); 3-го — 1,009 млн т (36,9%); 4-го — 74,3 тис. (2,7%); 5-го — 361,3 тис. (13,2%); 6-го — 760,2 тис. (27,8%).

Паралельно з жнивими аграрії вже готують ґрунт до посіву озимих під урожай 2012 року. За оперативними даними з регіонів, під це аграрії відведуть 9,2 млн га (8,2 млн — під зернові і 1 млн — під ріпак). Якщо ж говорити про забезпеченість посівної, то наразі все добре лише з насінням, якого є 1,8 млн т, або 101%, та технікою. Що ж до міндобрих, то їх разом з перехідними залишками вистачить лише на четверту частину площ. Не кажучи вже про дизпаливо і бензин, яких і на жнивах дещо бракує.

ЖНИВА В РЕГІОНАХ

ХАРКІВЩИНА. В області намолочено 1,6 млн т ранніх зернових. «Ми однозначно входимо до першої трійки серед регіонів України за якістю зерна, — переконаний заступник голови Харківської облдержадміністрації Юрій Сапронов. — Адже понад 60% зібраного — це продовольче зерно 2 і 3 класу. Такого високого показника в Харківській області не було ніколи», — наголо-

сав, що потужність елеваторних

комплексів регіону — 1,7 млн т і ще на 1,4 млн т — на різних стадіях проектування та будівництва.

«Введення в експлуатацію запланованих потужностей буде передумовою для виходу області на збір понад 4 млн т зерна в майбутньому», — переконаний очільник області.

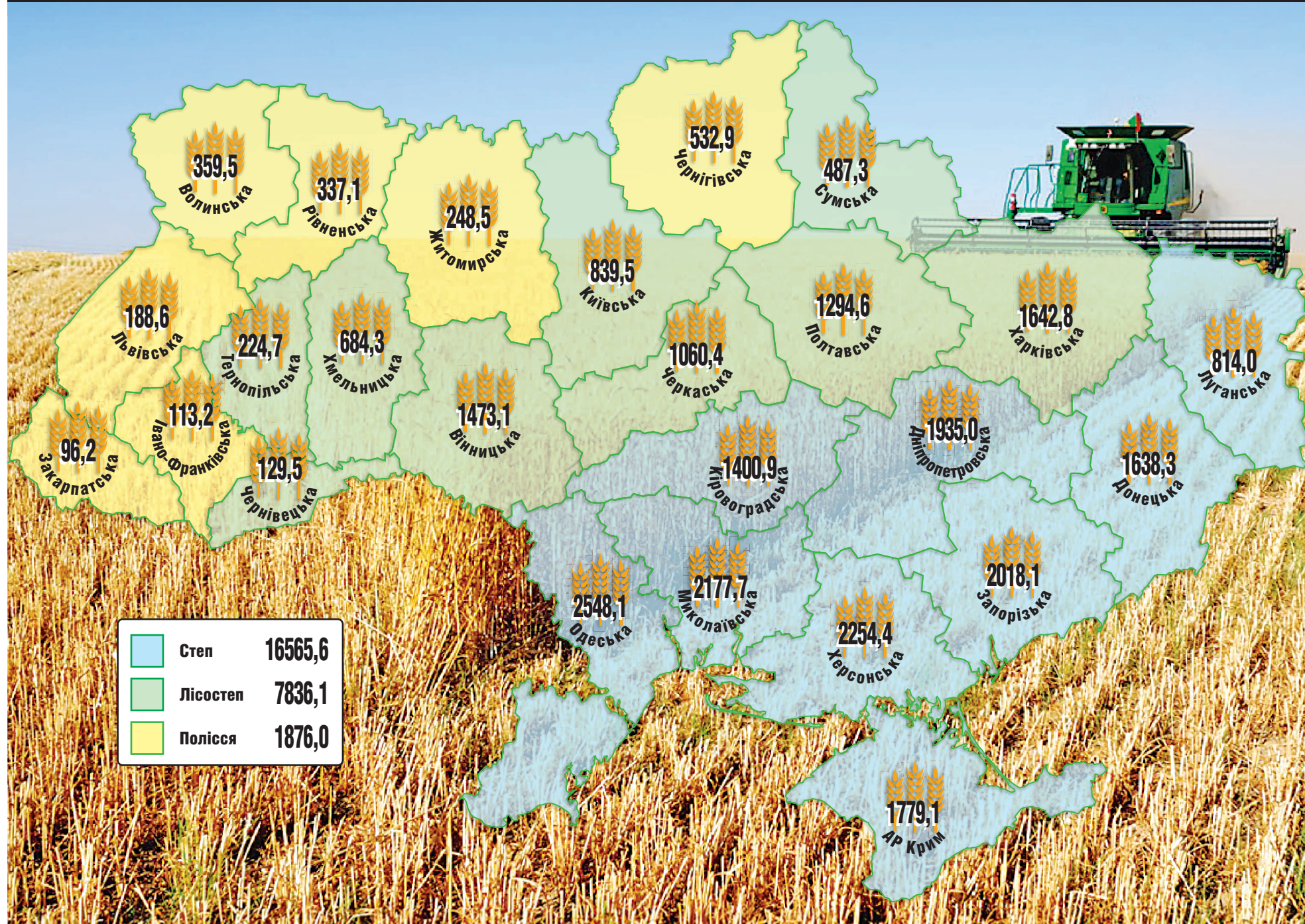

ЗАПОРІЖЖЯ. В області намолотили 2,8 млн т зерна з 744 тис. га. Зокрема, 1,472 млн т пшениці, 488,3 тис. тонн ячменю, повідомив начальник Головного управління агропромислового розвитку Володимир Журавльов. Аграрії Василівського, Великобілозерського, Михайлівського, Токмацького і Чернігівського районів уже завершили жнива, решта планують закінчити косовицю найближчими днями.

На умовах форварду цього року між Запоріжжям і Аграрним фондом (АФ) укладено 24 угоди на 24,764 тис. т зерна. Наразі на зерноприймальні пункти області завезено і зберігається 162,9 тис. т зерна, у тому числі 114,6 тис. — пшениці (78,6% продовольчої та 21,4% фуражної). Якісні показники зерна високі — пошкодження клопом черепашкою становлять від 0,8 % до 16% (залежно від класу), середньозважений вміст клейковини — 17%.

Ціновий коридор закупівлі пшениці продовольчої 2 класу у держрезерв становить — 1433–1792 грн, 3-го — 1346–1683 грн. При цьому реальна ціна закупівлі (ринкова +10%) 1595–1650 грн та 1540–1595 грн відповідно. Загалом регіональне відділення АФ планує закупити її 55 тис. тонн при річній продовольчій потребі області — 220 тис. тонн

Збирання ранніх зернових і зернобобових культур на 26 липня 2011 року (намолочено тис. тонн)

АКТУАЛЬНА ТЕМА

Щоб ринок не став базаром

Галина ІЩЕНКО,
«Урядовий кур'єр»

Україна може заробити \$80 млрд, якщо найближчим часом відкриє ринок земель сільгосппризначення і українські гектари продаватимуться за світовими цінами, вважає президент Американсько-української ділової ради Морган Вільямс. Думки аналітиків з цього приводу розділились. Одні переконані, що можна залучити й більше коштів, другі ж назвали цифру вчетверо нижчу. За їхніми словами, все залежатиме від того, які правила гри будуть встановлені законодавчо, хто буде учасником ринку та ще низки чинників (економічних, інфраструктурних, політичних. — Авт.). Президент Віктор Янукович оцінив вітчизняні земельні ресурси у 420 млрд грн (\$52 млрд). Очевидно, це пов'язано із недопуском до ринку іноземців, юросіб та іншими законодавчими обмеженнями, внаслідок введення яких конкуренція буде нижчою а отже, й ціна.

Правила гри

Сьогодні достеменно ніхто не знає, яким буде ринок землі, хоч в урядовому законопроекті «Про ринок земель» й виписані основні правила гри на ньому. А все тому, що деякі його норми можуть змінитися внаслідок внесення пропозицій фаховими і громадськими колами. Очікується, що ринок землі запрацює вже на початку 2012 року. Найбільш резонансними у ньому є норми заборони на закупівлю землі іноземцям та юрособам.

— Не можна допустити скупки земель іноземцями, — переконаний міністр аграрної політики та продовольства Микола Присяжнюк. — Український селянин настільки збіднений, що піде на продаж землі, а потім матимемо проблему. Відтак, ми передбачили, що головними учасниками ринку будуть фізособи, фермери і держава. До речі, я не радив би власникам землі продавати її одразу, шойно запрацює ринок. Бо у перспективі вона дорожчатиме і приноситиме прибутки у вигляді орендної плати. Що казати, якщо за оновленою нормативною оцінкою гектар у середньому по Україні коштуватиме до 20 тис. грн, а його оренда — 650–700 грн, — додав він.

Аби не відбулось обезземелення селян (32% населення України. — Авт.), а землю не скупило з десятих олігархів, передбачено обмеження придбання гектарів у одні руки, наголосив міністр. Зокрема, на Поліссі особа може купити не більше 1500 га, у лісостепу — 1750, степу — 2100, Карпатах — 900, Криму — 1100 га. До того ж якщо вартість землі перевищуватиме 150 тис. грн (а це близько 25–30 га), покупець має облизькити джерела своїх доходів.

Натомість для аграріїв у законопроекті передбачено, що право оренди виступатиме правом застави для банку.

— Якщо орендар збанкрутує, фінзаклад може продати право оренди державі або іншому орендарю, — пояснив особливості дії нового фінансового інструменту міністр. — Земля ж лишатиметься у власності орендодавця — власника земельного паю. Останній, до речі, згідно з законопроектом, зможе розірвати договір оренди, лише якщо орендар порушує свої зобов'язання або ігнорує нормативну дооцінку землі.

Таким чином сільгоспвиробники зможуть залучати додаткові кредити, стосунки між власниками паїв та їх орендарями будуть виведені з тіні, а орендна плата за землю сплачуватиметься вчасно, грошима і в повному обсязі.

Приємною новиною стала й норма надання на виплат державної і комунальної землі певним категоріям людей. Зокрема тим, хто отримав ділянки у постійне користування або оренду для фермерства, останні 5 років веде особисте селянське господарство, але хоче створити фермерське чи товарне сільгоспви-

— Можливо, варто запровадити пробний проект в одній з областей, подивитись, як діє ринок, виправити помилки і лише потім дозволити продаж землі по Україні, — припустила голова ВАТ «Гладківщинське хлібоприймальне підприємство» Лора Рубченко. — За цей час середній клас, у якого в оренді близько 3–5 тис. га землі, знайде спосіб подальшої роботи на землі та адаптується до реалій. Сьогодні мало господарств, готових купувати землю, через брак фінансових ресурсів (лише близько 40%, за даними «Українського клубу аграрного

спортизації земель, значна частка власників паїв не знає точно, що місцерозташування своїх ділянок, якості ґрунтів на них, хто є власником сусіднього наділу тощо. Перед тим як вводити ринок, треба створити централізовану комп'ютерну базу даних по землях, як це зроблено, приміром, у Канаді. Лише маючи таку базу, кожен зможе знайти потрібну за обсягами та станом земельну ділянку, сформувати єдиний земельний масив у обсязі, передбаченому законопроектом — від 0,9 до 2,1 тис. га. До речі, в Країні Кленового Листя фермер не мо-

(приміром, якщо на ділянці є якась історична пам'ятка, курган тощо). Натомість одразу вималюється корупційна схема. От дивіться: якщо район економічно депресивний і там немає попиту на землю, а продати її треба, можна занести кому треба хабар і її куплять у державний земельний фонд. Якщо ж, навпаки, попит великий і у когось є велике бажання придбати конкретну ділянку, зробити це можна, підкупивши чиновника, який відмовиться від переважного права держави. Або ще одна схема — держава чи місцеві органи самоврядування зможуть формувати великі масиви землі на замовлення зацікавлених осіб і передавати їх за відповідний «гонорар» у довгострокову оренду. Шойно ці процеси набудуть масовості, закон може зазнати змін на більш ліберальний. Тоді й іноземцям дозволить купувати землю, припустив експерт.

«Сірих» схем не уникнути?

Голова Асоціації сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів Іван Томич занепокоєний іншим: «В останній версії законопроекту з'явилась норма про дозвіл купувати землю фермерам. Та вони цьому не надто раді, бо придбання гектарів їм не по кишені. Держава не підтримує фермерів, а вони не можуть розвиватися без дотацій. — Уже торік кількість фермерських господарств в Україні скоротилася на 1,5 тис., до 41 тис., і цей процес може продовжитись. Нещодавно парламент прийняв закон, який спрощує процедуру реєстрації фермерських господарств нібито для підтримки створення дрібного агробізнесу. Натомість таке спрощення може стати інструментом для створення «сірих» схем приватизації земель сільгосппризначення. Фіктивні фермери купуватимуть землі, а потім передаватимуть їх в оренду великим холдингам».

Голова Ради підприємців при Кабміні Леонід Козаченко застеріг, що це не єдина прогалина у законодавстві і спритники шукатимуть інші схеми заволодіння землею. «Фермери, ймовірно, створюватимуть фермерські господарства на дружин і дітей, під які купуватимуть землі за гроші якогось Мухамеда, бо власних бракуватиме, — припустив він. — За розпискою, ця земля після смерті фермера або законодавчих змін відходитиме іноземцю. Дії олігархів теж неважко передбачити. Вони шукатимуть фізосіб і домовлятимуться, щоб ті купили на себе дозволений законом обсяг землі — 0,9–2,1 тис. га на особу. Натомість щомісячно платитимуть їм протягом певного періоду визначену суму. А у кредитній угоді буде зазначено, що фізособа позичила у багатія гроші, а земля виступатиме заставою».

Та поки експерти лише припускають і нема остаточного рішення, ризиків можна уникнути, внівши поправки у законопроект, наголосив Л. Козаченко, заклавши фахову спільноту брати активну участь у його обговоренні. «Ми робимо реформу, щоб сільгоспвиробництво було ефективним і розвивалось, а не щоб 7 млн людей отримали якісь додаткові кошти, а потім купили китайські товари», — переконаний він. І тут не обійтись без завершення реформ у агросекторі, розбудови інфраструктури, боротьби з корупцією тощо.

робництво; молодь з аграрною освітою; хто купує деградовані та малопродуктивні наділи для заліснення, залуження або створення об'єктів природно-заповідного фонду.

Держава теж не стоятиме осторонь ринку землі. Зокрема, планується зібрати у державний земельний фонд 6,65 млн гектарів, чималий шмат яких нині «втиху» використовують орендарі, не сплачуючи ні копійки в бюджет. Відтак, держава зможе здавати їх у довгострокову оренду до 50 років, продавати або розширювати площі. При цьому вона матиме переважне право купувати ділянки приватної власності, аби мінімізувати наслідки подрібнення земельних фондів. Як наслідок, ринкова вартість гектара зросте з 3–5 тис. до 15–20 тис. грн, спрогнозував Микола Присяжнюк.

— Наше майбутнє — концентроване землеволодіння на відміну від нинішніх подрібнених полів, — наголосив він. — Добре відомо, що на Україну припадає майже третина світових запасів чорнозему й четверта частина придатної для оранки землі в Європі (0,69 га на людину на відміну від 0,25 га у ЄС — Авт.). Треба максимально задіяти цей потенціал, не перетворивши ринок на базар.

Експертна оцінка

Майже всі експерти, з ким спілкувався «УК», спільні у думці, що ринок землі треба запроваджувати, але робити це обережно, з великими обмеженнями і навіть поетапно. Насамперед, через несприйняття земельної реформи 70% населення, законодавчу неврегульованість та існування значної кількості ризиків.

бізнесу» (УКАБ). Більшість підприємств готові продовжувати її орендувати, та чи зможуть? — ставить питання Л. Рубченко, пояснюючи свою занепокоєність: «Поява 10–15% власників паїв, бажачих продати землю, що до тепер була в оренді, особливо в центрі поля, може паралізувати роботу підприємства. Адже так звані «шахматки» на полі не дають змоги обробляти землю широкогозахватною технікою, призводять до надмірних матеріально-технічних витрат, руйнування сівозмін тощо. Все це позначиться на валовому доході підприємств і загрожуватиме розвитку агросектору України загалом».

— Ми сподівалися, що якщо працюємо на землі, будемо претендентами на її купівлю. Але за законопроектом придбати землю зможуть лише фізособи. А яка фізособа має такі гроші? — слушно зауважує жінка.

Президент УКАБ Алекс Лісітса та директор Інституту аграрної економіки УААН, академік Петро Саблук теж виступають за пілотні проекти у 3–4 областях, щоб, як-то кажуть, не наламати дров. Деякі аграрії, з якими спілкувались, ще обережніші — пропонують випустити на ринок землі запасу і резерву. А деякі й зовсім «за» повернення розпайованих земель у держвласність (бо їх отримало лише 7 млн осіб проти 49 млн населення), аби потім здавати їх в оренду, як це роблять у Китаї та Ізраїлі, де 100 і 90% землі у держвласності відповідно.

Президент Української зернової асоціації (УЗА) Володимир Клименко порівнює завтрашній продаж землі з продажем повітря: «Через те, що сьогодні досі не проведені інвентаризація та па-

же продати свою землю колезі. Першочергове право купити її має держава, що дає змогу уникнути порушень на ринку. Але тут має бути надзвичайна довіра громадян до держави, чого немає в Україні. Не завадило б також провести розрахунок економічних наслідків введення ринку, бо якщо за короткий проміжок часу буде продана велика кількість ділянок, високої інфляції не уникнути, — переконаний він.

Керівник ІРЦ «Реформування земельних відносин в Україні» Максим Федорченко вважає, що після введення ринку всі ми станемо багатшими. Але станеться це у довгостроковій перспективі, коли відбудеться перерозподіл гектарів від найбідніших верств населення до найбагатших і земля використовуватиметься як ресурс для сільгоспвиробництва.

Бідні не зможуть дозволити собі довго чекати, — пояснив експерт. — Земля — це єдиний ресурс і єдина можливість для селян швидко отримати гроші на нагальні потреби — лікування, поховання родичів, навчання дітей в університетах тощо.

Надзвичайно велика роль держави на ринку за наявного рівня корупції в Україні призведе до ручного керування ним, переконаний Максим Федорченко, аргументуючи свої припущення наступними доводами: «По-перше, згідно з документом, Держзем-агентство стане єдиним розпорядником сільгоспземель, воно видаватиме ліцензії землевпорядникам і землеоцінювачам, рецензуватиме їхні звіти, навчатиме ліцітаторів тощо. По-друге, держава отримує переважне право на ринку без жодних критеріїв — для чого і коли можна ним скористатись, як це прийнято в країнах ЄС

Малюнок Ігоря ЛУК'ЯНЧЕНКА

ТЕНДЕНЦІЇ

Гра на межі фолу

(Закінчення.
Початок на стор. 9)

Цінові каруселі

На думку Є. Ленга, світові ціни на зернові впали не лише через сезонний чинник, а й через спекулянтів і хедж-фонди, які грають на цьому ринку. Річ у тому, що великим грошам нема куди йти, зазначив він, пояснивши: «От дивіться, ринок акцій мертвий, ринок нерухомості теж не ожив, а валютний уже й без того добре розіграний зниженням євродолар. Ринок боргів цікавий, але після подій у Греції та Італії і він дещо занепадає. Натомість великі гроші прийшли в «коморітис». Щоб заробити, вони скупляють вигідні опції внизу ринку, а потім знову почнуть розігрівати ринок — тоді ціни глобально зростатимуть».

— Оскільки продовольчої пшениці буде мало, її навіть бракуватиме на внутрішньому ринку, і цілком можливо, що внутрішня ціна на неї перевищить загальносвітову, — припустив Є. Ленг. — Відтак порада трейдерам: не поспішати вивозити пшеницю за кордон, а виробникам — не продавати її швидко. На фураж ціни будуть середніми — 1,3–1,5 тис. грн за тону. Гороху у країні мало і його ціна буде \$375 або 3 тис. грн за тону. Мало буде й якісного озимого ріпаку, бо його довелося збирати недозрілим через дощі, з ярим ситуація краща, та все ж таки він буде дорогим — \$650/т. Ціна на ячмінь буде у межах 1500–1600 грн/т через брак достатньої кількості гравців на ринку та спроби «Хлібінвестбуду», який має великі контракти по ячменю, максимально заробити і скинути ціну на нього. Відтак до зими ціна може зрости до 2000 грн/т, — спрогнозував цінову ситуацію Є. Ленг. Щодо соняшнику він зазначив, що не робитиме прогнозу, бо за такої волатильності ринку, коли у 2008-му тонуна насіння коштувала \$1000, а у 2009-му — вже \$200, будь-які прогнози є спекуляцією.

Несправедливим, на думку Є. Ленга, є те, що аграрії, які й без того нестинуть втрати через погодні умови, обклали податками з різних сторін, аби покрити дефіцит бюджету. Зокрема, ввели з 1 липня мито на експорт пшениці (9%, 17 євро/тону), кукурудзи (12%, 20 є/т), ячменю (14%, 23 є/т), скасували повернення ПДВ при експорті зернових, збільшили вдвіть плати за реєстрацію експортних біржових контрактів тощо. Мало того, Кабмін має намір ввести ще й мито на олійні (сою — 8%, 30 є/т), ріпак (11%, 53 є/т), соняшникову олію (10%, 90 є/т), а також 50% — на експорт жита, вівса, гречаної крупи та пшоно, додав він.

На що директор департаменту розвитку аграрних ринків Мінагропроду Сергій Кваша відповів: «Зважаючи на субсидіючу політику експорту зерна нашої

східної сусідки, Україні доцільно було б зняти податковий прес та інші бар'єри, за яких аграрій втрачає на тонні зерна 400–500 грн. Та зробити це до нового року навряд чи вдасться через наполягання Мінфіну та Мінекономіки та дефіцит бюджету. Є деякі умови, сильніші, ніж політика Мін-агропроду. Але ми робитимемо все можливе, щоб сільське господарство перестало бути донором національної економіки, а стало галуззю, яку держава підтримує, як це робить увесь світ». Наразі ж, за словами С.Кваші, держава проводить активну політику з ціноутворення та регулювання ринку зерна шляхом форвардних і спотових закупівель. Зокрема, найближчим часом Аграрний фонд планує закупити на внутрішньому ринку понад 3 млн т продовольства на понад 1 млрд грн. Зокрема, 2 млн продовольчої пшениці, 550 тис. т фуражної, 300 тис. — ячменю, 150 тис. жита і 80,3 тис. гречки. При цьому інтервенції здійснюватимуть на організованому ринку шляхом відкритих торгів на Аграрній біржі, уточнив він.

Зерновому пулу
бути чи не бути?

Під час аналітичного форуму «Росія—Україна—Казахстан: на старті нового зернового року», що пройшов у Києві в середині липня, учасники активно обговорювали можливість створення Причорноморського зернового пулу. Адже про готовність Росії повернутись до питання, яке було закрите у 2010 році у зв'язку з ембарго на зерно в та засуху, наприкінці червня заявив перший віце-прем'єр-міністр РФ Віктор Зубков.

— Намагатись домовитися з Росією і Казахстаном на політичному рівні можна, а от на економічному не все так просто, — зауважив директор департаменту розвитку аграрних ринків Мінагропроду Сергій Кваша. — Адже кожна країна

має свої інтереси на ринку та й деякі дії російських експортерів, приміром, по Єгипту (останній придбав на початку липня 180 тис. т російської пшениці за \$240–245/т, що дешевше, ніж у середньому на ринку на \$10–25/т — Авт.), змушують нас думати, що це може бути гра на межі фолу, або демпінгу, щоб якось утримати ринок. Перш ніж створювати структуру та умови для загального руху зерна на світовий ринок, треба все добре продумати і прорахувати, — наголосив він. — Зокрема, як діятимо разом на зовнішніх ринках? Пропонуватимемо спільне зерно? Домовимось, що продамо 10 млн т одному покупцю? Чи зерно при цьому буде першим, ми ж не змусуватимемо його? Де гарантії, що не будуть віддані переваги, приміром, російському зерну? Одразу виникатиме багато питань: чиє зерно, чий сертифікат, яка логістика? Експортерами будуть державні чи комерційні компанії? Навіщо ліземо туди, де загрузнемо? Треба не просто створити структуру, а вибудувати інтереси, щоб така співпраця була вигідна та ефективна для всіх учасників пулу, а це вкрай складно. Крім того, наші інфраструктури, зокрема порти, мають бути розбудовані і працювати як гарний швейцарський годинник, за інших умов станемо не партнерами, а ворогами на цьому ринку.

Це може бути узгоджена політика лише для двосторонніх клірингових відносин — поставка на поставку, — припустив С. Кваша. — При цьому у сторін мають бути потужні державні компанії з серйозними обсягами зерна, що впливають на кон'юнктуру світового ринку. А комерційні компанії хай домовляються самі про способи і методи експорту.

У той же час С. Кваша уточнив, що позиція щодо недоцільності створення пулу — не офіційна точка зору, а його особиста.

— У своїх позиціях я відстоюю національні інтереси України, — наголосив він.

Через складні погодні умови цього року продовольчої пшениці буде мало

— Я мало вірю, що ми можемо бути партнерами на зовнішніх ринках. Це демонструють ринок озброєнь та ринок авіації. Тут немає партнерства, а є конкуренція. У бізнесі дружби немає. Та й навіщо створювати структуру, яка навряд чи буде конкурентоспроможна у серйозному світі? Це все одно, що ми створили СНД чи митний союз. Партнерство має бути чистим. А так ми створимо пул, щоб російське зерно постачалося українською залізницею та в українські порти? Давайте, але коли вони довірливі умови і чіткі правила гри, щоб кожна країна несла відповідальність за свої дії на ринку, інакше краще нічого не створювати.

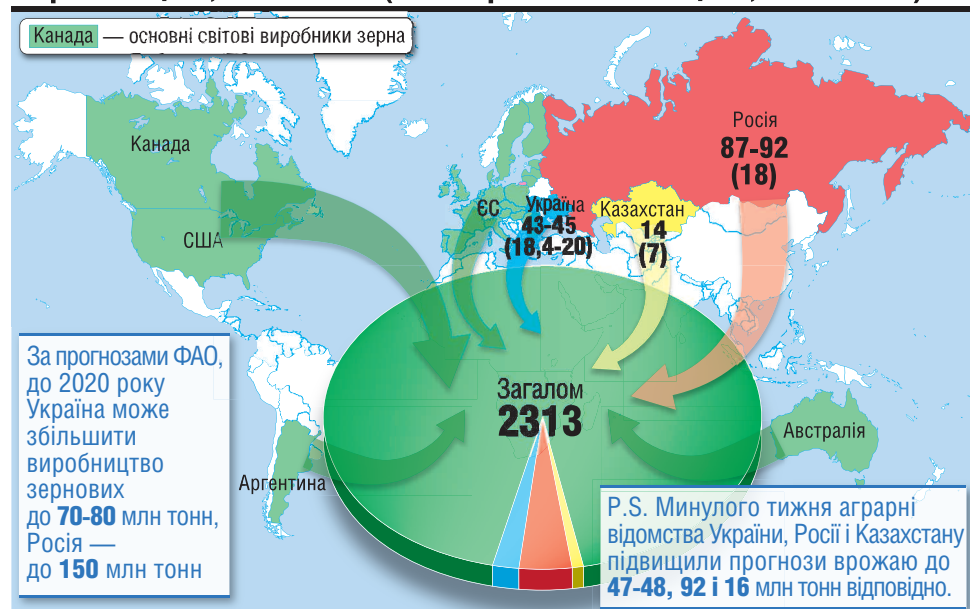
ти. Бо це зашкодить не лише економіці, а й буде зруйновано мораль між учасниками і партнерами.

На запитання із залу до російської сторони: «Що може запропонувати Росія Україні, яка надасть свою залізницю та порти для експорту російського зерна?» — директор російського аналітичного центру «СовЕкон» Андрій Сизов зазначив: «Я теж скептично ставлюсь до створення зернового пулу, але це не значить, що не бачу шляхів взаємодії. Адже, якщо зважити, що частка чорноморського зерна на світовому ринку пшениці збільшиться до 2020 року до 30%, одразу виникає питання з його логістикою і котируванням. Міжнародний споживач не розрізняє українське, російське чи казахське зерно, у нього є поняття «чорноморська пшениця», і якщо воно є, то має бути певний єдиний ф'ючерс на нього. Якщо не буде єдиного підходу до створення ф'ючерсу і біржового майданчика, де проходять котирування, рух зерна на світові ринки буде ускладнений. До того ж, якщо до 2020 року, як прогнозує ФАО, обсяги виробництва зерна в Україні зростуть до 70 млн т, Росії — 150 млн, Казахстану — 30 млн, виникне дуже серйозна загальна для цих країн проблема з логістикою, транспортом, портовою інфраструктурою. Чи готові економіки наших держав розв'язувати її самотужки? Тут, як на мене, знадобляться певна кооперація, узгодженість дії і взаємодія. Якщо, звичайно,

хочемо збільшити обсяги експорту та впливати на світовий ринок зерна».

Казахстан, який у середньому виробляє 12–14 млн т пшениці, як і Україна, не поспішає стати учасником єдиного зернового пулу, бо інтереси країн дещо різняться, зізналась керівник аналітичної служби «Казахагромаркетинг» Жанна Байсимирова. За її словами, нині дещо змінюються пріоритети національного агропромисловництва — масштабно фінансуються проекти з будівництва інфраструктури, глибокої переробки зернових і розвитку тваринництва. Так, збільшуються посіви під кормовими культурами через збільшення експортного потенціалу казахської яловичини (але це не значить, що Казахстан зменшував обсяги виробництва зернових — Авт.), робиться ставка на продукцію переробної промисловості, зокрема борошна, макаронних виробів, крохмалю, клейковини, а не на збіжжя, а також через більш стабільну і сформовану зернову експортну карту. Більшу частку казахського борошна і пшениці, що йде на експорт (а це 7–8 млн т), купують сусідні Узбекистан, Афганістан, Таджикистан, Киргизія, що зменшує витрати на їх логістику, а також робить менш привабливою співпрацю на цьому ринку з Росією та Україною. До того ж казахська пшениця більш якісна: 83% від загального обсягу містить клейковину на рівні 23 і більше відсотків, додала вона.

Прогноз валового виробництва зернових в Україні, Росії та Казахстані у 2011 р. та їхня частка у світовому виробництві, млн тонн (експортний потенціал, млн тонн)

За даними ФАО та аналітичних агентств України, Росії та Казахстану

З ПЕРШИХ ВУСТ

«Слід повністю відмовитись від імпорту свинини»

**Генеральний директор
Української корпорації
з виробництва м'яса
на промисловій основі
Сергій ГНАТЮК**

Сенсаційна новина: Україна насправді експорт свинини! Правда, обсяги — незначні, але порівняно з попередніми роками поставки зросли в десятки разів. При цьому імпорт зменшився. Стратегічна інформація (а наведена статистика є справді такою) потребує підтвердження з кількох джерел для відповіді на найголовніше запитання: «Що мають з цього укрaїнці?» В цьому разі споживач — найоб'єктивніший свідок. Він стверджує, що зокрема в століці свинини стало більше, кращої якості, а ціна стабілізувалась. Змінився настрій у тваринників — додалося оптимізму, який супроводжується бажанням розширювати виробництво. Це підтверджує генеральний директор Української корпорації з виробництва м'яса на промисловій основі («Тваринпром») Сергій ГНАТЮК.

П'ятачок уже усміхається

Сергію Андрійовичу, нарешті свято прийшло і на вашу вулицю. Аналітики в один голос стверджують, що піднесення галузі розпочалося саме завдяки великотоварним виробникам. Право на визнання вони відстоювали останні двадцять років. І аж тепер здоровий глузд узав'язав гору? — Справді, пережити довелося дуже багато. Свого часу горе-реформатори нав'язали Україні руйнівний шлях ведення тваринництва. Весь світ освоював інтенсивні технології, а нас повертали до дідівських методів господарювання. Державні поводири перетворили Україну з експортера на імпортера тваринницької продукції, залишили без роботи кваліфіковані кадри. І лише господарства, об'єднані в корпорацію «Тваринпром», не поступились гідністю і здоровим глуздом, не дали зруйнувати виробництво. Тепер вони гідно протистоять іноземним конкурентам, вводять національне тваринництво у глобальну економіку.

Ваша галузь традиційно була і залишається для України стратегічною. Нерозумною політикою її загнали на задвірки. Неймовірними зусиллями її знову виведено на світло. Чому це так важливо?

Українцям необхідно забезпечити раціональні норми споживання м'ясних продуктів. Найшвидше досягти мети можна шляхом відродження свинарства.

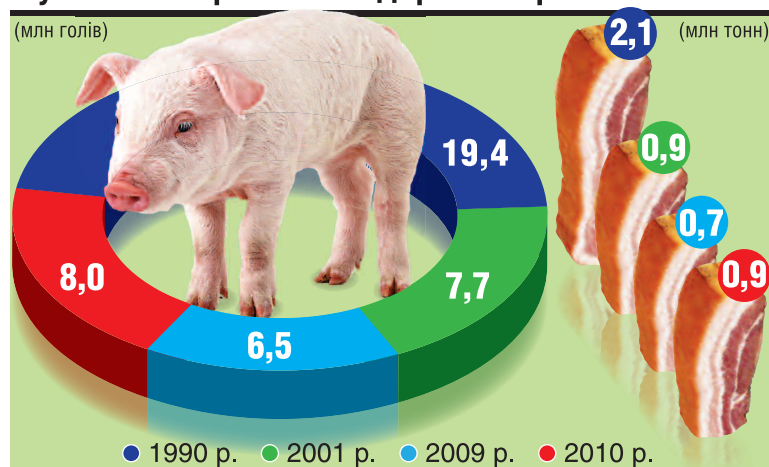
Є й інші чинники пріоритету? — Так. Найголовніший — калорійність. Свинина поживніша від м'яса птиці у 1,7 раза, яловичини — 2,1 раза, ставкової риби — 3,3 раза. Тому свинарство завжди було провідною галуззю тваринництва. Найкращі показники галузь мала у 1990 році. Тоді в усіх категоріях господарств утримувалося 19,4 млн голів свиней, вироблено свинини у живій масі 2,1 млн тонн або 1,6 млн тонн у забійній вазі. В структурі споживання м'яса свинина становить 36,2 %. На 1 жителя країни її припадало 30 кг, що

відповідало науково обґрунтованим нормам харчування.

Нині підприємства «Тваринпром» відіграють важливу роль у створенні продовольчої безпеки країни.

Спеціалізовані господарства з поголів'ям три і більше тисяч

Динаміка чисельності поголів'я свиней та виробництва свинини в живій вазі в усіх категоріях господарств України

За даними «Тваринпрому»

свиней у загальному числі сільгоспдприємств, що мають свинарство, становлять 3,2 % (176 суб'єктів), а питома вага їх за чисельністю поголів'я свиней становить 50 %.

За останні 4 роки ліквідували свиноферми понад 2 тис. господарств, чисельність великотоварних підприємств зросла на 39. Сьогодні зменшення свиней у дрібнотоварних господарствах перебивається зростанням чисельності їх у великих і середніх підприємствах. Таким чином м'ясопереробна промисловість краще забезпечується кондиційним поголів'ям, а торговельна мережа, особливо супермаркети, одержує достатню кількість свіжої свинини вітчизняного виробництва.

При цьому на великих комплексах ефективність роботи вища.

Звичайно, якщо середньодобові прирости тварин у сільгоспдприємствах України становлять 381 грам, то в «Тваринпромі» — 487 грамів.

Безперечно, є і в нас резерви. Скажімо, господарств, що мають середньодобові прирости понад 500 грамів, усього лише 6 %, але вони одержують валового приросту більше 40 % від загальних обсягів усіх сільгоспдприємств країни. Це свідчить про важливість інтенсивного ведення у прискоренні темпів розвитку галузі.

Тобто гору бере здоровий глузд. У фермерських господарствах утримується свиней 3,2 % від загальної чисельності поголів'я в Україні. Торік вони реалізували свинини 1,9 % до загальних обсягів виробництва в цілому по Україні. Останні чотири роки вони зменшують виробництво.

Така сама тенденція простежується і в господарствах населення. Ці процеси безповоротні.

Чисельність сільського населення зменшується, демографічний стан його погіршується, умов для зростання виробництва свинини у сільського населення немає.

В зв'язку з цим на найближчу перспективу ринок свинини наповнюватиметься за рахунок великотоварних сільгоспдприємств, де передбачається введення додаткових потужностей за рахунок реконструкції діючих свинокмплексів і ферм та добуводи приміщень.

Чинник стабільності

Що ж планується на перспективу?

Програмою розвитку свинарства на період до 2015 року пе-

редбачається чисельність поголів'я свиней в Україні довести до 12,1 млн голів, у тому числі на сільгоспдприємствах 7 млн голів. Виробництво свинини при цьому зросте до 1,8 млн тонн у живій масі, в тому числі на сільгоспдприємствах — 1 млн тонн.

Для цього багато уже зроблено корпорацією «Тваринпром», яка об'єднує 55 великих підприємств. У них утримується понад 800 тисяч свиней і виробляється за рік 110 тисяч тонн свинини. Питома вага «Тваринпрому» у загальних показниках усіх сільгоспдприємств України за чисельністю свиней становить 22 %, з вирощування свиней — 28 % і реалізації на забій — 31 %.

Нині у 10 великих господарствах утримується півмільйона свиней. Щоб забезпечити повну потребу держави у свинині, потрібно таких підприємств 130 — 140. Тобто в кожній області по 5-6 комплексів. Вони фактично є, але потребують реконструкції.

Відновлення роботи раніше діючих свинокмплексів і спецгопів — загальнодержавна справа.

Я вірю у відродження свинокмплексів. Корпорація працює над тим, щоб процес прискорити.

КОМПЕТЕНТНО

**Директор ТОВ «Агропромислова компанія»
(Запорізька область)
Валентина ПОПОВА:**

— Завжди і в усьому господарник повинен бачити не лише сьогоднішнє, а й прогнозувати перспективу. Так, нині в галузі спостерігається певне піднесення. Воно вигідне всім: споживачам, виробникам, державі в цілому. Значить, влада має створювати середовище, в якому зростання не гальмуватиметься.

На жаль, цього бракує. Відміна дотацій, подорожчання фуражного зерна уже тепер спонукали окремі господарства згорти виробництво. Вони змушені проводити забій свиней вагою 40-50 кілограмів. Біда підприємств може спричинити тимчасове перенасичення ринку м'ясом. Але це обернеться тим, що через 3-4 місяці виникне його дефіцит. І тоді знову настане рай для посередників, які ввозитимуть продукцію з інших країн. Щоб цього не сталося, аби ситуація була стабільною і продовольча безпека держави гарантованою, вітчизняний виробник потребує постійної та продуманої підтримки.

ДОСЬЄ «УК»

Сергій ГНАТЮК. Народився 1955 року в с.Збаржівка Погребищенського району Вінницької області. Закінчив Українську сільгоспакадемію. Працював ветеринарним лікарем. У «Тваринпромі» — з 1986 року.

З 2003 року — генеральний директор.

Сергію Андрійовичу, минулого року, образно кажучи, крила галузі підірвало раптове підвищення ціни на фуражне зерно вдвічі. Які прогнози на нинішній рік?

— Так уже склалося, що в державі більше турбот про вивезення зерна, ніж про його раціональне використання на фермах.

Дуже прикро, що фуражне зерно і шроту вивозять з країни. Їх потрібно переробляти на м'ясо, а потім експортувати готову продукцію. Попит на українське м'ясо завжди високий, особливо на свинину. Тим часом Україна її імпортує.

Затрати кормів на виробництво свинини на підприємствах корпорації щорічно зменшуються. Низка господарств має рівень європейських країн і вийшла в лідери.

За останні 5 років витрати кормів на виробництво 1 центнера свинини в середньому по «Тваринпрому» знизилися на 13 %. Це пояснюється збільшенням комбікормів у структурі використаних кормів, питома вага яких у 2010 році досягла 79 %.

Питання в тому, з чого їх виготовляти.

— У цьому році закупівельна ціна однієї тонни фуражного зерна досягла 1800–2000 грн, а комбікормів — 2600–3100 грн. Якщо для годівлі свиней купувати корми за такими цінами, то собівартість вирощування 1 ц свинини буде в межах 1800 грн. При чинній нині реалізаційній ціні на живих свиней — 16

підтримку галузі виділяли доступні кредити.

Логічно, адже галузь позбавилася бюджетної дотації, яка діяла п'ять років.

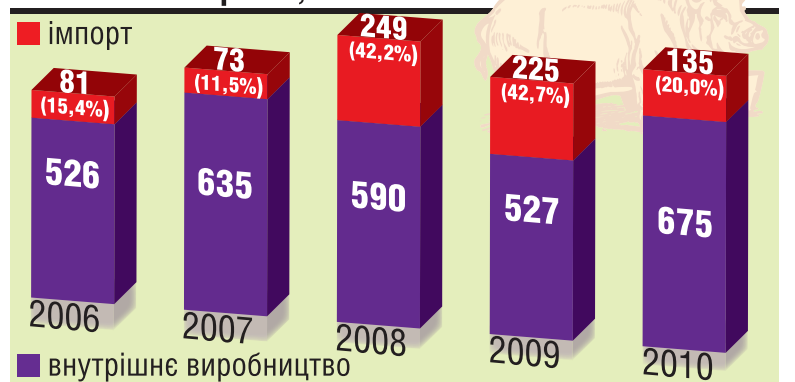
Питання економіки — окрема тема. Розглядати її слід з точки зору не галузевого, а загальнодержавного інтересу.

— В корпорації «Тваринпром» рівень рентабельності раніше був 25–30 %, за 2010 рік — 9,4 %. Але при тривалому циклі виробництва і постійній інфляції гривні цього недостатньо, щоб галузь могла динамічно розвиватися. Рентабельність свинарства повинна бути 40–50 %. В нинішніх економічних умовах прибутки від свинарства із сільгоспдприємств перекачуються до переробників та торгівлі. Вони формують ціни на м'ясні продукти з урахуванням власних інтересів і мають високу прибутки, а виробникам свинини лишається їх дуже мало. Іноді вони працюють на збитки. Так триває довго, і ніяких законодавчих актів стосовно встановлення фіксованих націнок на продукти в торговельній мережі немає. Для цього потрібен закон про торгівлю.

На перекося в цінах впливає імпорт м'яса і його контрабанда.

Щоб поліпшити стан справ в економіці, треба надати виробникам свинини державну гарантію підтримки галузі, аби не вийшло так, що ми наростимо виробництво, а ринок заповнить імпортом продукція.

Співвідношення обсягів імпорту свинини до обсягів внутрішнього виробництва за 2006–2010 роки, тис. тонн

За даними «Тваринпрому»

грн за 1 кг живої маси — кожна реалізована на забій свиня принесе збиток на суму 200–250 грн.

Вихід вбачаємо один: держава має посприяти створенню надійного резерву фуражного зерна. У господарствах обігових коштів для цього немає. Бажано, аби на

Враховуючи, що кожна тонна вирощених і реалізованих на забій свиней приносить до державного бюджету 4 тис. грн, доцільно встановити бюджетні дотації виробникам свинини за реалізованих на забій кондиційних свиней у розмірі 2–3 грн за 1 кг живої маси.

Слід у цьому році повністю відмовитись від імпорту свинини, унеможливити контрабандне ввезення м'яса і м'ясопродуктів. Кожен випадок несанкціонованого ввезення їх з інших країн розглядати як економічну блокаду вітчизняної економіки, а винних у цьому осіб притягати до суворої відповідальності.

Виробники стверджують: падіння пережили, побачили перспективу. Якою вона буде, залежить не лише від нас, а й від умов, у яких працюватимемо.

Микола ПЕТРУШЕНКО,
«Урядовий кур'єр»

ТВАРИННИЦТВО

Молоко зі смаком
ВівальдіВЕКТОР РОЗВИТКУ. На Київщині з'являються
ферми європейського зразка

Ірина НАГРЕБЕЦЬКА,
Володимир ЗАЙКА (фото),
«Урядовий кур'єр»

До незвичних новацій кожний ставиться по-різному, та все-таки краще один раз побачити те, про що багато говорять. Журналістська цікавість довела нас до села Великий Крупіль Згурівського району столичної області, де, за словами начальника головного управління агропромислового розвитку та продовольства Київщини Олександра Покотило, можна наочно переконатися: в Україні вже є молочно-тваринницькі ферми, які відповідають найвищим світовим стандартам. Йдеться не лише про кількість та якість молока, яке дають тутешні диво-корівки, а й про сучасні технології, котрі застосовують місцеві тваринники, зокрема й доїння, що супроводжується кращими зразками світової музики.

Секрет
Клеопатри

Достеменно відомо, що без води людина може прожити тиждень. А от без молока, цього дарованого мудрою матінкою-Природою продукту, чи вижили б ми на довгих і складних шляхах цивілізованого розвитку?

Виявляється, людство п'є молоко понад 12 тисяч років. У багатьох давніх культурах воно було одним з важливих джерел білків, жирів, мінералів, великої кількості вітамінів А, D, E, K (передусім улітку), а отже, значною мірою сприяло розвитку цивілізації. Натуральне молоко немає рівних серед відомих нам продуктів. Поживні речовини в ньому настільки влучно збалансовані, що людина досі не може штучно повторити цю пропорцію.

За словами вчених, це кориснішою є молочнокисла продукція. Крім того, виробництво багатьох молочних продуктів безвідходне. В молоці містяться всі необхідні людині амінокислоти, зокрема вісім незамінних, котрі не синтезуються в людському організмі, та вкрай потрібні для обміну речовин. З-поміж них зга-

даємо лізин, триптофан і метіонін. Ферменти, лейкоцити та імуноглобуліни в складі молока виконують ще й бактеріоцидні функції.

Половину добової потреби людини в білку забезпечує лише один літр молока, а солі кальцію, фосфору та багатьох інших мікроелементів, важливих для росту і нормальної життєдіяльності, з молока засвоюються набагато легше, ніж з овочів. Склянка коров'ячого молока містить близько чверті рекомендованої добової норми кальцію, а магній, фосфор та вітамін D допомагають засвоюватися кальцію.

Фолієва кислота в складі молока важлива для вагітних. Цільне молоко у великій кількості варто вживати при отруєнні кислотами, лугами, неякісною їжею чи алкоголем. Тепле молоко здатне зменшити спазми і знизити біль — склянка такого молока з медом на ніч допоможе заснути, а молочні ванни додадуть краси і пружності шкіри не лише як колись цариці Клеопатрі, а й багатьом сучасним красуням.

Закони ринку
ніхто не відміняв

Щоб принаймні на власній практиці перевірити те, про що йшлося вище, потрібно два компоненти — бажання людини і достатня кількість свіжого якісного молока. Звідки ж і куди течуть українські «молочні» ріки?

Ферми ТОВ «Українська молочна компанія» — наочне підтвердження тези, що вітчизняне молочне скотарство поволі набирає оберті. Зростання цін на молочну продукцію, підвищений попит на неї, розчарування споживачів у сумнівній якості завезеної продукції, зрештою слабка потужність приватного сектору, на який узвичаєно покладалася ще п'ять-шість років тому, — ті аргументи, з огляду на які галузь із другорядної стала однією з провідних.

Щоправда, істотною її частка в економіці АПК може стати лише тоді, коли розвиватиметься великотоварне господарство: по-

Народилася ще одна майбутня рекордсменка

вністю задовольнити потреби в молоці та якісних різноманітних виробках з нього з користю для себе і без загрози здоров'ю неможливо без великих ферм із сучасною технологією, здоровим високопродуктивним генофондом, збалансованими кормами, підготовленим професійним колективом працівників.

Як розповіла директор компанії з тваринництва Лілія Іваноглу, орендувавши землю в Згурівському районі Київщини та Борзнянському, тут передусім налагодили вирощування та виробництво кормів, збудували приміщення для тваринницького комплексу на околиці села Великий Крупіль і завезли чотири тисячі племінних нетелей з Європи, замисливши надалі самим вирощувати молодняк.

Плани були амбітні: утримувати чотири тисячі корів. Сьогодні дієне стадо — це 3500 тисяч голів худоби, кожна з яких допоки дає по 9 тонн молока щороку (у планах — 12 тонн). Та вже нині, за словами Лілії Анатолівни, в Європі немає таких великих за концентрацією дійних корів тваринницьких комплексів. Водночас попит на продукцію перекоонує, що гос-

подарі обрали безпрограшну стратегію. А вийти на заплановані рубежі — чотиритисячне молочне стадо — тут планують уже до кінця цього року.

У кожного —
власне житло

Який же він, сьогоднішній коров'ячий «рай»? У Великому Крупілі щойно народжене телятко від високопродуктивної мами завсичай важить 32–35 кілограмів і більше. Ще з краплями молока на крутому чолі його бережно переносять з родильного відділення в дитяче, де виродож 45 днів тварина отримує відкри-

гось романтичного образу. Таке «музичне» доїння, кажуть фахівці, що пройшли стажування на передових фермах Америки та Європи, додає удою не лише кількості, а й якісних показників.

Впадають у вічі чіткі вправні дії чотирьох чоловіків-доярів, кожен з яких майже безперервно обслуговує партіями по 72 тварини (загалом 1600 корів): сумарно три добових доїння — це п'ять годин дуже складної і відповідальної роботи. До речі, дояр — одна з найбільш оплачуваних професій у компанії, оскільки від його майстерності залежить кінцевий результат праці багатьох людей.

Звідки високий
надій береться?

Образно кажучи, ці тварини не ревуць, бо ясла перед ними завжди повні. Корми використовують власного виробництва: силос кукурудзяний, сінаж люцерновий, сіно та зернові, вирощені на землях, орендованих підприємством у місцевих селян.

Все це дає змогу щодоби виробляти близько 84 тонн молока найвищого ґатунку, на яке є попит серед відомих українських виробників молочної продукції, котрі передусім ви-

користовують його для виробництва дитячого харчування та йогуртів. Собівартість 1 ц молока становить 350 грн, рентабельність — 12,5 відсотка.

Слід зауважити, що розвиток тваринництва спонукає до активізації вітчизняні підприємства кормовиробництва. Зокрема, у Великому Крупілі використовують українські гранульовані комбікорми, вітаміни і планують замість імпортованого годувати молодняк нашим замінником молока.

За словами голови Згурівської райдержадміністрації Миколи Шкаврона, товариство «Українська молочна компанія» — один з найбільших інвесторів в економіку району. І відповідно лідер серед платників податків. Торік, приміром, їхня загальна сума становила близько семи мільйонів гривень. Рекордною не лише для сільської місцевості є і середня заробітна плата на цьому підприємстві — 4850 грн.

Завважимо також, що наявність такого великого тваринницького комплексу в районі — ще й відчутна підтримка місцевих сільгоспідприємств, котрі можуть реалізувати сюди вирощені на своїх полях зернові та технічні культури. В свою чергу, підприємці діляться із сусідами надлишками електроенергії, яку виробляють на власній біогазовій установці потужністю 960 кВт щогодини.

КОМЕНТАР ФАХІВЦЯ

Молоко —
це стратегічний
продукт

Олександр ПОКОТИЛО,
начальник головного управління агропромислового
розвитку та продовольства Київської
облдержадміністрації:

— Справді, краще один раз побачити. Ось і ваші журналісти на власні очі перевірили тезу, що в Україні відроджується молочне скотарство. А потреби суспільства у його продукції колосальні, що незайве враховувати виробникам. Молочна компанія, про яку йдеться вище, розташована в селі Великий Крупіль Згурівського району, — безсумнівний лідер на цьому фронті. Її досвід заслуговує вивчення і поширення.

Хорошою новиною є й те, що торік майже 70 сільськогосподарських підприємств різної форми власності Київщини торік наросили поголів'я дійних корів. 77 господарств мають стабільне стадо і не зменшують його кількості.

Та найголовніше — йдеться про високопродуктивні молочні породи, високий генетичний потенціал тварин. Низка підприємств провели реконструкцію старих приміщень, спорудили нові ферми, обладнали сучасною технікою доїльні зали. Відповідно зросли обсяги посівів сільськогосподарських культур, які йдуть на корм коровам. Лише кукурудзи посіяно майже на 200 тисяч гектарів більше, ніж минулого року.

Усім відомо, з якими складностями стикаються аграрії нинішньої весни і літа. Вочевидь багаторічний досвід і селянська інтуїція підказали нам, що ставку треба робити на пізні культури: їхній урожай обіцяє бути кращим і передусім він працюватиме на забезпечення кормами тваринництва.

Серед підприємств, котрі досягли певних результатів саме в молочній галузі столичної області, згадаємо також «Перезиме» на Білоцерківщині, «Агросвіт» у Миронівському районі, низку агроутворень у Кагарлицькому районі тощо.

Ще кілька років тому «молочний прорив» здавався непосильним завданням, та вже очевидно, що нинішня політика виконавчої влади області, яку очолює Анатолій Присяжнюк, спрямована на створення найкращих умов для інвесторів, позитивно позначається і на результатах діяльності агропромислового комплексу, зокрема й тваринництва.

Молоко — не просто важливий, а справді стратегічний продукт, від якого напряму залежить здоров'я нації, збалансоване здорове харчування. І, зрештою, рівень добробуту наших громадян. Незабаром у столиці, інших містах і селищах з'являться сучасні молочні автомати, через які за помірну ціну безпосередньо реалізовуватимуть свіжу продукцію наших ферм. Гадаю, натуральне непастеризоване охолоджене молоко буде набагато кориснішим, ніж розрекламовані кольорові сурогати сумнівної якості. Отож смачного!

ВІВЧАРСТВО

Коли заблищить «золоте руно»?

СТРАТЕГІЯ. Вже сьогодні наша країна могла б експортувати в необмеженій кількості ягнятину і молоду баранину

Олеся ЛИМАРЕНКО
для «Урядового кур'єра»

Багато хто з супротивників вступу нашої держави до СОТ узвичаєно нарікають на драконівські закони західних ринків, куди за суворими квотами не пробитися вітчизняним виробникам яловичини, свинини, курятини. А от щодо продукції вівчарства, то тут і фахівці, й експерти не дуже говірки. Хоча достеменно відомо, що європейські країни щороку завозять близько 265 тисяч тонн молоді баранини (віком до дев'яти місяців) та ягнятину, але потреб своїх не покривають. Та й обходиться це дієтичне м'ясо недешево, адже поставляють її на Старий континент з далеких Австралії і Нової Зеландії.

Усеїдні і невибагливі

Для нормального функціонування людського організму медики рекомендують уживати на рік не менше 50 кілограмів баранини. Та оскільки її нині стільки не виробляється, середньостатистичний громадянин світу задовольняється п'ятьма кілограмами.

В Україні ця норма ще нижча — близько 0,5 кг на людину. Лише в Одеській області та Криму виробництво баранини та ягнятину на душу населення наближається до п'яти кілограмів. Та вітчизняні спеціалісти безспідставно стверджують, що цей потенціал без великих вкладень можна подвоїти, а то й потроїти.

Найперше — через достатню кількість вільних земель і наявність кормів. Скажімо, коровам потрібна постійна кормова база: випасаются вони в природних умовах лише три-чотири місяці на рік, а годувати треба цілорічно. Надто дорогим, з огляду на високі ціни на зерно та інші корми, є виробництво свинини.

Вівця ж задовольняється тим, що в народі називають підніжним кормом. Добре відомо, що чимало вітчизняних ґрунтів через узвишся та яруги не пристосовані для орання, багато з них є справжньою незайманою цілиною. Крім того такі землі переважно не розпайовані, тому немає жодних проблем для розвитку вівчарства.

Сучасна зоотехнічна наука також сприяє інтенсифікації цієї давньої тваринницької галузі: вченими виведені багатоплідні і швидкоростучі каракульська, романівська і поширена нині гіссарська породи. Остання завезена із Середньої Азії та вже прижилася на кримських схилах.

Схрещування різних порід також дає хороші результати. Ось тільки займаються вівчарством переважно невеликі приватні ферми, тож племінна справа допоки далека від доско-

налості. Нові технології ефективніше запроваджувати у великих господарствах, там легше налагодити штучне запліднення і нарощувати обсяги виробництва. Потужні господарства також знаходять кошти на механізацію та автоматизацію, щоби полегшити працю вівчарів.

Боже створіння

Якось, мандруючи через Іудейську пустелю до Мертвого моря, почула від екскурсовода цікаве застереження. Мовляв, не дивіться з погордою на худих довгоногих місцевих овець, які блукають у пошуках бодай дрібної верблюжої колючки уздовж траси по вищент-горілій від сонця темно-коричневій порепааній землі, — їхній родовід ведеться від тих отар, які випасав у давнину сам Ісус з Віфлеєма.

Сумніватися у вірогідності цього намарне: вівці, як стверджують фахівці МОЗ, ніколи не хворіли на туберкульоз чи якісь інші інфекції. Більше того: ніжна ягнятина пригнічує і знищує ракові пухлини, відновлює імунітет людини, пришвидшує одужання після хвороби. Саме тому в Німеччині і ще деяких країнах це м'ясо включене до раціону дитячого харчування.

Наші споживачі також би раді скористатися порадами європейських дієтологів, та от біда: ціни в українських супермаркетах на заоканську продукцію відчутно «кусаються» — від 200 до 250 гривень за кілограм. А все тому, що не наша, експортована. Свою хіба що можна віднайти на продовольчих ринках, і то баранину, а ягнятину і поготів.

На Кримському півострові, де ця галузь завжди була в пошані, і нині нараховується понад 406 тисяч голів овець (торік їх було більше майже на 40 тисяч). Та лише децида — 42,8 тисячі вирощені в сільськогосподарських підприємствах, які теж порівняно з 2010 роком знизили темпи. А решта 363,4 тис. вирощуються і реалізуються приватними селянськими господарствами.

Рекордсмени з кримською пропискою

У чому ж причина спаду виробництва в галузі, на яку є великий попит і яка може принести селянам відчутні дивіденди?

— До 2010-го наші вівчарі отримували дотацію з бюджету, діяла відповідна державна програма, — пояснив нашому кореспонденту Сергій Зайцев, начальник управління розвитку тваринництва і рибальства Міністерства аграрної політики та продовольства АРК. — Коли навіть ці невеликі кошти перестали надходити, в людей опустилися ру-

Вівці економлять хліборобам третину коштів, потрібних на боротьбу з бур'янами

ки. Крім того, стало сутужно з кормами, які вирости в ціні через минулорічну спеку, і за рік поголів'я різко зменшилося.

Вівця і справді дуже невибаглива тварина: з відомих видів рослин вона поїдає 620. Та, певна річ, пасовища можна і треба окультурювати, бо бездоглядна земля швидко заростає чагарниками, вкривається отруйною і небезпечною амброзією.

Чимало земель на півдні країни нині не обробляються, вони перебувають або в державній власності, або в резерві органів місцевого самоврядування. Такі ділянки забур'янюються, а насіння бур'янів вітром розноситься на сусідні поля, завдаючи шкоди селянам. Ось тут в пригоді стає такий санітар поля, як вівця, отари яких економлять хліборобам третину коштів, потрібних на боротьбу з бур'янами.

Кримчани мають унікальний досвід випасання отар по озимому житю, коли поле вже починає підмерзати: тварини об'їдають частину зелені, не зачіпаючи власне розетку стебла, внаслідок чого помітно збільшується наступний врожай збіжжя.

У нас є хороший досвід племінної роботи, продовжує співрозмовник. Ось і цього року на АГРО-2011 кримського барана вагою 100 кілограмів з племгосподарства «Преображенське», що в селі Котовському Роздольнеського району автономії, визнано українським рекордсменом. Ще одне перше місце дісталося овець, яку виростили в цьому господарстві.

Тож нашим селянам, і не лише кримським, українська потрібна нова програма розвитку вівчарства — перспективної галузі, яка передусім у гірських і степових районах країни розв'яже не лише продовольчу проблему, а й сприятиме зайнятості сільського населення, раціональному використанню земель, не задіяних у рослинництві.

Водночас для подальшого розвитку галузі треба готувати кадри, підтримувати науковців, які спеціалізуються в галузі. На жаль, у вищому навчальному закладі сільськогосподарського профілю Сімферополя досі немає навіть відповідної кафедри.

Вовна синтетиці не сестра

Якщо ще 30–40 років тому, аби швидше продати якусь одяжину, продавці розповідали, що вона не мнеться, бо має синтетичну нитку, то нині на будь-якій кофтинці маловідомі фірми пишіть або «бавовна», або «вовна». Набавившись синтетикою досхочу, всі зрозуміли, наскільки одяг з неї шкідливий для людини передусім своєю негативною енергетикою, погано впливає на здоров'я як дітей, так і дорослих.

— Навпаки, — каже професор кафедри технології виробництва, переробки і маркетингу продукції тваринництва Одеського державного аграрного університету Алла Китаєва, — натуральна вовна — це в прямому і переносному значенні слова золоте руно. Віддавна вівця, образно кажучи, не лише годувала, а й одягала наших дідів і прадідів. Вироби саме з овечої вовни легко вилікували від радикуліту, інших хвороб хребта, зігрівали в холодну і сиру пору, навіть заспокоювали нервову систему.

У нас на Одещині вівчарство і колись, і нині є однією з провідних сфер тваринництва. Причому розвивається воно за трьома напрямками. Це напівтонкорунний, притаманний цигайській породі. Другим є асканійська м'ясо-вовняна порода з так званою кросбредною вовною. І нарешті смушкова — від породи асканійська каракульська.

Гордістю області є велике вівчарське підприємство ЛКФ ТОВ «Бородіно-А», розташоване в Тарутинському районі. Тут об-

ладнано один з найбільших сучасних доїльних цехів у Європі. Як відомо, овече молоко має найбільший вміст сивороточної кислоти, а отже, виготовлені з нього сири смачні, корисні і довго зберігаються.

На жаль, поголів'я цигайської породи нині не виправдано зменшується, — завважує Алла Павлівна, — водночас активніше розвиваються м'ясні породи, передусім олібс, яку завозять з сусідньої Дніпропетровщини.

А от з вовною, точніше, з її переробкою, проблема за-

гострилася. Раніше держава хоча б певною мірою доувала це виробництво, а нині кілограм сировини коштує трохи більше гривні, здавати її переробникам — собі на збиток. Потужна фабрика в Чернігові, де здійснювалася первинна переробка вовни, сьогодні не функціонує, тому виробники потерпають від збитків. А дарма, оскільки виробити з вовни завжди мали і матимуть широкий попит. Та з нашої сировини вони будуть значно дешевші, ніж з тієї, котру завозять через два океани з Австралії.

КОМПЕТЕНТНА ДУМКА

Вівчарям надто складно отримати землю під пасовища

Голова Асоціації вівчарів і козівників України
Володимир АНАНЬСВ:

— Гадаю, «Урядовий кур'єр» порушив дуже актуальне питання. Справді, останніми роками у нас спостерігається збільшення поголів'я овець, передусім в Автономній Республіці Крим та на Одещині. Локомотивом цього стала постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо розвитку та державної підтримки вівчарства на 2003–2010 роки».

Та дія згаданої урядової постанови завершилася, а нова, яку ми ще торік розробили спільно з фахівцями, деє блукає в коридорах Мінагрополітики.

Крім того, вівчарям надто складно отримати землю під пасовища та заготівлю кормів: висока орендна плата, висока вартість землевпорядних робіт і довготривала процедура оформлення документів з виділення й надання земельних ділянок у користування.

Водночас лише на Кримському півострові нині не використовується понад 80 тисяч га земель запасу сільськогосподарського призначення, придатних для сінокошення і випасу домашніх тварин. Не краща ситуація в багатьох степових районах південних областей, Карпатському регіоні, українському Придністров'ї тощо. Відповідно до місцевих бюджетів щороку не надходять мільйони гривень у вигляді податку на землю (лише в АРК — 2,5 млн грн).

То чи не час змінити акценти державної політики в бік мотивації до збільшення виробництва баранини та ягнятину? Передусім можна запропонувати тваринникам в користування на пільгових умовах пасовища із земель запасу. Наша асоціація розробила проект змін до порядку надання земельних ділянок цільового призначення для пасовищ і сінокошення. Відповідно до нього забороняється поділення земельних масивів на малі ділянки, дозволено раціонально використовувати землю, створювати культурні пасовища, сформульовано підстави до об'єднання окремих власників тварин, передбачається планування виробництва, перетворення його на великотоварне. Це європейська практика, і ми повинні нею скористатися.

ПОГЛЯД НА ПРОБЛЕМУ

Чому риба пішла в тінь?

ДОСЛІДЖЕННЯ. «УК» спробував розібратись, чому прибутковий на Заході бізнес в Україні занепадає

Марія РОДІОНОВА
для «Урядового кур'єра»

Україна має прекрасний ресурс для організації товарного виробництва риби — 1,3 млн га внутрішніх водойм. Зокрема, 900 тис. га різного типу водосховищ, 400 тис. га лиманів і озер, 170 тис. га ставів. Використовується цей ресурс лише на 20–30%.

Чому не доїтьця «золота корова»?

За словами голови Асоціації «Рибалки Криму» Сергія Яценка, у світі швидкість розвитку рибного бізнесу одна з найвищих, порівняно з усіма іншими. Цю галузь навіть ставлять в один ряд з торгівлею зброєю і наркотиками, на яких можна швидко збагатитись. На рибу ще у 1980-ті роки зробив ставку Китай, у 2007-му — Росія і Польща, коли раніше, коли пізніше — ще багато розвинених країн. Адже риба — не корова, що народжує за рік одне теля, а «золота корова», бо дає 200–300 тис. ікринок, десятки тисяч особин з яких можна виростити на заводі.

В Україні виробництво прісноводної риби з 1990 року скоротилось у понад 4 рази, а імпорту морської зріс до 600 тис. т (з 5 до майже 70%). Замість рекомендованої норми споживання риби 20 кг на рік чимало українців з'їдає лише 10–14 кг через низьку купівельну спроможність населення, тоді як представники розвинених країн — не менше 30 кг.

На питання: «чому в такому разі не розвивається рибництво в Україні?» Сергій Яценко відповів: «Проблема не в тому, що це погано, а в тому, що було дуже добре». За радянських часів були обласні рибгоспи, або так звані збалансовані повносистемні господарства, які мали маточні стада, заводи з інкубації, вирощування посадкового матеріалу малька, зариблення, переробки, торгівлю мережу. Та після так званої «прихвистизації» вже за незалежності України їх розламали на шматки і розікрали. Відтак одне господарство має 3–4 господарів (водойми — у підпорядкуванні одного відомства, природоохоронні землі — другого, гідро- і господарчі будівлі — третього, а господарює на них ще хтось інший) тощо, що саме по собі є нонсенсом і не може працювати, розкриває «кухню» рибного бізнесу С. Яценко.

— Позначилася на стані галузі й часта зміна її нерідко нефахових керівників, яких ставила до руля «рибна мафія», щоб не заважали «дерибанити» держмайно, — продовжує він. — Про який розвиток і законодавчу базу йдеться за таких умов? Та й фінансування галузі суттєво знизилось.

У звітах «дуги» цифри

Наразі ж, аби уникнути надмірного оподаткування, за оцінками С. Яценка, 90–95% ринку перебуває у тіні. Половина рибних господарств узагалі не звітує, а інша половина показує «дуги» цифри «для галочки». Яскравий приклад цього — господарство на 1000 га, що показує за рік 8 тонн, тоді як

за радянських часів давало 850–1050 т риби. Аби побачити реальні цифри, потрібні система чіткого звітування та контроль за цим процесом Держрибагентства та Мінекології. Тоді буде зрозуміло, хто ефективно використовує водні об'єкти, а хто сачкує. У таких господарників треба через суд забирати водойми і передавати їх тим, хто фахово підходить до вирощування риби, або ж змушувати їх працювати по-новому.

Віце-президент УСПП Василь Коротецький називає дещо менші цифри — 50–60%. За його даними, в органи статистики звітують 250–300 рибних підприємств, а у повітрі зависає інформація ще по 300, на що Держрибагентство заплющує очі.

— Вихід товарної продукції із зайнятих площ можна елементарно вирахувати, — каже він. — Це все одно, що посадити одне відро картоплі, а зібрати три. Зариблення 10 т має дати на виході вдесьтеро більше — 100 т. При цьому посадка риби йде на гектар. У середньому на гектарі можна «посадити» 200–250 кг риби, на 10 га — 2,5 т, 1000 га — 25 т.

За підрахунками колишнього заступника Держкомрибгоспу В.Коротецького, оптимальним для вирощування товарної риби є водойми на 20–120 га, бо ними легше керувати, ніж великими на 300–400 га. При цьому, аби була віддача у вигляді 18–22% рентабельності, треба вкласти в 1 га водного дзеркала 8–12 тис. грн. Натомість С. Яценко вважає, що на водоймі, меншій за 50 га, найлегше «пролетіти», а найбільш рентабельними вважає підприємства з водоймою 100 га, в яку вкладено до \$100 тис.

«За інших інвестицій важко розкрутитись, — каже він, — дивіться, офіційна оренда 100 га коштуватиме за рік близько \$3,5–4 тис., неофіційна плата «а,б,в,г,д, і куму» може бути вдесьтеро вища, робоча сила до 10 чоловік «затягне» на \$30 тис., зариблення —

ДОСВІД КРАЇН-ЛІДЕРІВ

Як показує досвід Норвегії, Китаю, Індонезії, В'єтнаму, інших країн-лідерів у цій галузі, тут не обійтись без широкомасштабної підтримки державою підприємств з аквакультури. Так, у Китаї, що займає перше місце у світі з аквакультури та ставкової риби, уже багато років існує система переваг для господарств з виробництва риби і кормів. Приміром, їх звільняють від податків на 5 років, безкоштовно дають водойму на 50 років для товарного розведення риби, держава і провінції надають гарантії на отримання ними банківських кредитів тощо. Натомість сьогодні китайці виробляють за сезон на 1 га 8–10 ц риби, а не 2,5–3,5 ц, як на кращих українських господарствах.

У 2007 році уряд Польщі теж зробив виробництво прісноводної рибної продукції одним із пріоритетів сільського господарства, збільшивши його до 55 тис. т на 450 спеціалізованих рибгоспах. Наша західна сусідка вже стала лідером у Європі з виробництва коропа (у 2010 р. — 18 тис. т.) та має одні з

ДОВІДКА «УК»

За даними Держкомстату, у 2010-му у внутрішніх водоймах виловлено 38,4 тис. т риби та інших водних живих ресурсів, з яких 18,9 тис. т зі ставків. Це переважно короп, карась, лящ, плітка, судак, лин, щука, окунь, товстолобик та ін.

\$20 тис. А ще плюс податки, витрати на плавзасоби, інвентар, обладнання, спецодяг, корм, інші непередбачувані витрати».

Ці кошти можна «відбити» вже за рік при правильних підходах, наголошує він. Так, за вегетаційний сезон, що триває з середини квітня до початку жовтня, зі 100 га можна «зібрати» 70–80 тис. т риби, якщо її вирощувати екстенсивним методом (на нагулі), вдвічі-втричі більше — якщо інтенсивним (з годуванням і заводськими вливаннями). Правильно зариблена водойма дає 25 т коропа, що при оптовій ціні \$2 за кг «відіб'є» витрати у \$50 тис., 60 т товстолобика — \$60 тис. (\$1 за кг), не кажучи вже про доходи від вирощування іншої риби.

— Некваліфікованим людям і тим, хто не горить справою, не можна давати водойми, бо це природний ресурс, — переконаний він. — Я раджу інвесторам з великими грошима (йдеться про інвестиції 1–100 млн грн) заходити в аквакультуру із сучасними інноваційними проектами, будувати потужні садкові лінії, заводи з установками замкнутих систем водопостачання, комплексні заводи з відтворення тощо. Цікавими є проекти з виробництва креветок. Щоправда, зараз, на жаль, все менше інвестицій приходить у галузь, аніж йде з неї, — констатує він.

«УК» вдалось поспілкуватися з кількома крупними бізнесменами, які пояснили свій вихід з рибництва, але з тих чи інших причин захотіли залишитись неназваними.

— Кілька років тому я «придбав» рибгосп і ще «вчора» платив за воду, землю і гідропоруди (загалом 1,2 тис. га) 200 тис. грн, сьо-

годні ж плата зросла вдвічі, відчутно подорожчали корми, пально-мастильні матеріали тощо, при цьому ціна на рибу вже кілька років не змінюється. Податками взагалі задавили. Рентабельність риби падає з кожним днем, тож я йтиму з цього бізнесу, адже на транспорті і будівництві отримую у рази більші прибутки, — поділився наболілим один з великих гравців ринку із Черкаської області.

Ще один бізнесмен із Львівщини розповідає іншу історію: «У радянські часи наш радгосп за сезон продавав 450 тис. т, або 10–15 т за день. Тоді рентабельність була 37–40%. Нині ж продається 10–15 кг на день, а везти треба продукцію за 30 км у райцентр (тобто витратитись на дорогу у два боки), заплатити за базар, вєтслужбу тощо при ціні риби 16 грн/кг. Тут про рентабельність уже й не йдеться».

Привабливі інвестпроекти

У галузь украї повільно йдуть інвестиції. На це нарікає й міністр аграрної політики та продовольства Микола Присяжнюк: «За останні роки надійшло \$3–8 млн, тоді як у лісництво — 20 млн». На думку учасників ринку, якби водойми разом із землею навколо, гідропорудами були єдиним майновим комплексом, а правила гри були чіткі, галузь була б більш привабливою і сюди, можливо, навіть прийшли б не лише вітчизняні, а й іноземні інвестори.

На думку учасників ринку, особливо привабливими для рибництва є Кримський півострів, Херсонська, Миколаївська, Запорізька, Одеська області, де є чи-

мало як прісноводних водоймищ, так і солоних, придатних для пасовищного та садкового рибництва. Щоправда, реалізувати їх без комплексних заходів з підтримки галузі державою буде важко.

Наразі у внутрішніх прісноводних водоймищах Криму, як і по всій Україні, традиційно переважає розведення коропових видів риби, але тут накреслилась тенденція розширення видового асортименту за рахунок кефалі, пеленгаса, а також проведення робіт з формування маточних стад і товарного вирощування інших кошових морських (кефалеві, камбалові), прохідних і прісноводних видів риби (лососевих), розповідає голова Асоціації «Рибалки Криму».

— Унікальний Молочний лиман, що на Азові, куди заходить пеленгас і нереститься, може давати до 20 тис. т продукції замість нинішніх 300–600 т, — зауважує В.Коротецький. — Але треба, щоб туди прийшли серйозні інвестиції.

— За достатнього обсягу капіталовкладень у розвиток аквакультури в Криму можна добути як мінімум 10 тис. т високоякісної рибопродукції (осетрових, камбалових і кефалевих), — переконаний голова Держрибагентства Віктор Дроник. — Окрім риби, на базі спеціалізованих господарств півострова реально щорік отримувати не менше 10–15 тис. т мідії та інших молосків.

За його словами, великі нагульні пасовища кефалево-камбалові господарства можуть бути створені на солонуватих лиманах і відосблених водоймах (близько 10 тис. га). При цьому найбільш цікавими є інвестпроекти з будівництва риборозплідників морських видів риби на озерах Тобечик та Донузлав. А в районах узбережжя, де є захищені бухти і затоки (бухти Ласпі, Балаклавська, Донузлав, Судацька та ін.), можливе розміщення штормостійких господарств сажалок, в яких з жовтня по травень можна вирощувати веселюгу форель, стальноголового лосося й інші види лососевих до товарної ваги. Виробництво товарного лосося для початку становитиме 200–300 т і може бути збільшене до 1000 т. Реалізації цих планів сприятиме впровадження Державної цільової програми з розвитку рибного господарства України на 2012–2016 роки, а також прийняття законопроектів «Про аквакультуру» та інших, що нині доопрацьовуються агентством і громадськими організаціями.